

Від «хаосу» до «стабільності». хроніка авторитарної консолідації

Переглянути та купити книгу на ridmi.com.ua

Про книгу

Книжка — своєрідна хроніка політичних подій в Україні за часів Януковича, окреслених автором як «авторитарна консолідація». В її основі — аналітичні статті Миколи Рябчука, опубліковані в англомовних виданнях. Поєднання аналітичної проникливості з майстерним публіцистичним стилем робить книжку цікавою як для фахівців, так і для ширшої публіки, зацікавленої політичними процесами в регіоні.

Микола Рябчук

**ВІД «ХАОСУ»
ДО «СТАБІЛЬНОСТІ»**

**хроніка
авторитарної
консолідації**

KC сучасність
серія

Микола Рябчук

Від «хаосу» до «стабільності»: хроніка авторитарної консолідації — К.: «К.І.С.», 2012. — 288 с.

ISBN 978-617-684-007-7

Книжка — своєрідна хроніка політичних подій в Україні за останні роки, окреслених автором як «авторитарна консолідація». В її основі — аналітичні статті Миколи Рябчука, опубліковані в англомовних виданнях. Поєднання аналітичної проникливості з майстерним публіцистичним стилем робить книжку цікавою як для фахівців, так і для ширшої публіки, зацікавленої політичними процесами в регіоні.

Видавництво «К.І.С.»
 входить до «Книгоспілки»
www.libra.in.ua

Підписано до друку 20.09.2012. Формат 84x108/32.
Умов. друк. арк. 15,12. Папір офсетний. Друк офсетний.

Видавництво «К.І.С.»
04080 Київ-80, а/с 1, тел. (044) 462 5269
<http://kis.kiev.ua>

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №677 від 19.11.2001 р.

ISBN 978-617-684-007-7

© Микола Рябчук, 2012

© Макет «К.І.С.», 2012

Зміст

Передмова 5

2010

04. 2010 Комплекс Льовенталя та інші комплекси	10
07. 2010 «Прагматизм» по-донецькому	18
08. 2010 Про користь наївності	26
09. 2010 Ре-кагебізація	32
10. 2010 Гра з правилами	40
11. 2010 Як далеко гойднеться український маятник?	46
12. 2010 Рік «реформаторів», або повний «стабілізєць»	57

2011

01. 2011 Селективне право	64
02. 2011 <i>Ne chantera pas</i>	72
03. 2011 «Співаки» і «функціонери»	79
04. 2011 Скринька Пандори і московський оркестр	89
05. 2011 Ескалація	99
06. 2011 Віртуальна євроінтеграція	111
07. 2011 Фальшива альтернатива	117
08. 2011 Про «наші» і «їхні» звитяги	125
10. 2011 Консолідація	135
11. 2011 Празничок демократії	143
12. 2011 State capture	152

2012

01. 2012 Casus Vynnycius i свобода слова	160
02. 2012 Два роки крізь призму одного місяця ..	169
03. 2012 Піраміда.....	177
04. 2012 Рейдерська держава	188
06. 2012 Мовне «кидалово».....	193
07. 2012 Парад переможців.....	206
08. 2012 Розведення кошенят.....	213

Addendum

12. 2009 Революція як повернення до еволюції: нотатки консерватора.....	222
03. 2010 Горбачов дав нам шанс	227
10. 2010 Мистецтво продірявлювання полив'яних відер	231
11. 2010 Кремлівська хуцпа: академічна версія ..	234
12. 2010 Кінець Другої Республіки	242
08. 2011 Незакінчена «перестройка»	250
02. 2012 Синиця у жмені	262
03. 2012 Тягар «єдності»	270
Замість післямови...	279
Персональний покажчик	285

Передмова

Публістику я пишу понад чверть століття, вважаючи це не менш важливою справою від усіх своїх інших професійних занять — наукових досліджень, академічних лекцій, рецензування книжок чи редактування часописів. До певної міри вона стала для мене замінником літературної критики, від якої я відійшов, успадкувавши проте від неї склонність прочитувати суспільні події як певний текст — зі своєю інтригою, персонажами, стилем, сюжетними лініями й несподіваними розв'язками. Я люблю помічати в конкретних подіях ширші тенденції, навпаки, простежувати, як загальні теорії та концепти відбуваються в діях конкретних акторів та інституцій. Окрім цієї, суто культуртрегерської функції — представлення складного й абстрактного через просте й конкретне, — публістика, як мені здається, дає ще й можливість прямого вияву своєї позиції та прихильності до неї потенційного читача. В цьому сенсі публістика є досить амбівалентною. Вона може обслуговувати ідеологію ненависті, нетерпимості і брехні, але може також підтримувати певні громадянські цінності і сприяти поступовому нарощуванню суспільного капіталу.

Природно, що основним адресатом усіх своїх текстів я завжди вважав читача українського, хоча саме у публістиці мені довелося чимало написати іншими мовами — спершу російською, якою в Москві під час перестройки можна було публікувати все те, що не прохо-

дило в консервативнішому Києві; згодом — польською і врешті англійською, котра на сьогодні є справді єдиною світовою мовою і головним (хоча й не єдиним) каналом донесення за кордон інформації про Україну. Ці мої публікації були загалом спорадичними, прив'язаними до тих або тих конкретних подій, що спонукали європейців на якусь мить згадувати про далеку континентальну околицю: помаранчева революція, парламентські вибори, двадцятиліття Чорнобиля, російське вторгнення в Грузію... Два роки тому, однак, ситуація кардинально змінилася. Я піддався намовам Девіда Марпіза писати щомісячні коментарі для редакційного ним веб-сайту *Current Politics in Ukraine*, що підтримується Програмою вивчення сучасної України ім. Стасюка під егідою Канадського інституту українських студій. Я отримав карт-бланш на висвітлення будь-якої теми під будь-яким кутом зору і навіть на вихід за межі традиційного для цього жанру обсягу в тисячу слів.

Завдяки інтернету, публіковані тексти отримали загалом непогану аудиторію в кілька десятків тисяч відвідувачів; більшість статей, зрештою, знайшла собі ще й додаткове життя, завдяки передрукам на сайтах *Open Democracy*, *Eurozine*, *Transitions Online*, *Kyiv Post*, *Ukrainian Weekly*, *Maidan*. За два роки щомісячні аналітичні коментарі склалися в досить цілісну книжку — таку собі хроніку авторитарної консолідації, що розпочалася в Україні відразу ж після обрання президентом Віктора Януковича та формування ним, унаслідок парламентського перевороту, абсолютно нелегітимного, антиконституційного уряду. У певному сенсі ця книжка стала продовженням попередньої, опублікованої 2009 року під назвою «Улюблений пістолет пані Сімпсон. Хроніка помаранчевої поразки». Та книжка, хоч і була менш цілісною, відбивала все ж, як видно з підзаголовка, загаль-

ну тенденцію помаранчевого дисфункціонального врядування та його загалом передбачуваний кінець.

Теперішня книжка є хронікою відкритішою — у тому сенсі, що час і спосіб падіння сьогоднішнього клептократичного режиму є не настільки очевидним, як це було три роки тому щодо режиму попередників. Натомість описані події — від березня 2010 до вересня 2012 — представлені у новій «хроніці» значно докладніше й послідовніше, з належними теоретичними відступами та посиланнями на відповідні пояснювальні моделі. За цієї нагоди я хотів би подякувати американському Національному фондові демократії та Центрові російських і евразійських студій Упсальського університету за надану ними в останні два роки можливість дослідницької й творчої праці у Вашингтоні та Упсалі.

Пропоновані «хроніки» є у певному сенсі побічним продуктом моїх науково-дослідних зацікавлень останнього часу, зосереджених насамперед на спробах концептуалізувати посткомуністичні трансформації у Східній Європі та розглянути випадок України у цих специфічних теоретичних і подієвих рамках. Тут нема змоги перелічити всі праці, які вплинули на мое розуміння й інтерпретацію політичних процесів у сьогоднішній Україні. А все ж кілька найпідставовіших мушу згадати, — тим більше, що у публіцистичних статтях не завжди мав зможу зробити це належним чином.

Отже, насамперед я хотів би відзначити «Становлення демократії» Роберта Патнема, а при цьому ще й подякувати Ярославові Грицаку, котрий звернув мою увагу на цю класичну працю. Я завдячує також Кійтovі Дардену за його концептуальну метафору «шантажистської держави», Полові Д'Аньєрі — за близькучий аналіз нашого дефективного інституційного дизайну, покійному

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.

купити